

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2011-4-289
Karar Sayısı : **11-64/1664-594**
Karar Tarihi : 29.12.2011

(Önaraştırma)

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR, Prof. Dr. Metin TOPRAK

B. RAPORTÖRLER : Kerem TOMUR

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : - Gizlilik talebi bulunmaktadır.

D. HAKKINDA İNCELEME YAPILAN:

- 20 - S.S. 100 No'lu Yeşil Derince Minibüsçüler ve Otobüsçüler Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi (Derince Koop)
Yavuz Sultan Mah. Sergi Sok. No:9 Derince/Kocaeli
- 20 - S.S. 67 No'lu Atanlar Minibüs Otobüs Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi (Atanlar Koop)
Tıgçılar Mah. Kavaklar Cad. Ermanhan İşhanı B Blok K/1 No 39
Adapazarı/Sakarya
- S.S. 160 No'lu İstur Otobüsçüler ve Minibüsçüler Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi (İstur Ltd.)
Ömer Ağa Mah. Şehabettin Bilgisu Cad. No:89 Tüysüzler İşhanı Kat:3 İzmit/Kocaeli

E. DOSYA KONUSU: Adapazarı-İzmit-Derince hattında faaliyet gösteren taşımacılık kooperatiflerinin fiyat birlikteliğine giderek rekabeti ihlal ettikleri iddiası.

30 **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle; Adapazarı-İzmit-Derince hattında faaliyet gösteren taşımacılık kooperatiflerinin aralarında anlaşma yaparak fiyat birlikteliğine gittikleri iddia edilmiştir.

G. DOSYA EVRELERİ: Rekabet Kurumu kayıtlarına 05.09.2011 tarih ve 6222 sayı ile intikal eden başvuru üzerine hazırlanan 05.10.2011 tarih ve 2011-4-289/İİ-11-256.M.O.A sayılı İlk İnceleme Raporu Rekabet Kurulunun 13.10.2011 tarih ve 11-52/1324-M sayılı toplantısında görüşülerek, 4054 sayılı Kanun'un 40/1 inci maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının tespiti amacıyla önaraştırma açılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 20.12.2011 tarih ve 2011-4-289/ÖA-11-258.KT sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda,

40 Adapazarı-İzmit-Derince hattında faaliyet gösteren S.S. 100 No'lu Yeşil Derince Minibüsçüler ve Otobüsçüler Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi, S.S. 67 No'lu Atanlar Minibüs Otobüs Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi ve S.S. 160 No'lu İstur Otobüsçüler ve Minibüsçüler Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi'nin aralarındaki fiyat rekabetini ortadan kaldırma amaçlı bir anlaşma yapmış oldukları, bu durumun 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesini ihlal eder nitelikte olduğu,

50 Ancak rekabet ihlali sayılan anlaşmaya kısa bir süre önce başlanmış olması, ayrıca uygulanan fiyatın 59 Nolu Karayolu İle Şehirlerarası Yolcu Taşımacılığı Alanında Uygulanacak Taban Ücret Tarifesi Hakkında Tebliğ açısından incelendiğinde asgari fiyat sayılabilecek nitelikte olması ve ilgili pazarın kendine özgü nitelikleri dikkate alınarak, soruşturma açılması seçeneği yerine 4054 sayılı Kanun'un 9/3. maddesi çerçevesinde, ihlallere son verilmesini teminen adı geçen teşebbüslere görüş yazısı gönderilebileceği ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

Şikayetin konusunu, Adapazarı-İzmit/Derince hattında yolcu taşımacılığı yapan taşımacılık kooperatiflerinin uygulamaları oluşturduğu için, ilgili ürün pazarı "karayolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı pazarı" olarak belirlenmiştir.

İlgili coğrafi pazar ise iddiaların Adapazarı-İzmit-Derince hattına yönelik olduğu dikkate alınarak, "Adapazarı-İzmit-Derince güzergahı" olarak belirlenmiştir.

I.2. Yasal Düzenlemeler

60 Karayolu ile Şehirlerarası Yolcu Taşımacılığı sektörünü düzenleyen temel yasal mevzuat, Karayolu Taşıma Kanunu, bu Kanun kapsamında T.C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından çıkartılan Karayolu Taşıma Yönetmeliği ve Karayolu İle Şehirlerarası Yolcu Taşımacılığı Alanında Uygulanacak Taban Ücret Tarifesi Hakkında Tebliğ'dir.

Ancak, Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin Kapsam başlıklı ikinci maddesinde,

70 *"Taşıma mesafesine bakılmaksızın il sınırları içinde yapılan yolcu taşımaları, 100 kilometreye kadar olan şehirlerarası yolcu taşımaları ile belediye sınırları ile mücavir alanı içindeki şehiriçi taşımalar, bu Yönetmeliğin kapsamı dışında olup; bunlar için Bakanlıkça çıkarılacak Yönetmelik yürürlüğe konuluncaya kadar, il sınırları içinde yapılan yolcu taşımaları ile 100 kilometreye kadar olan şehirlerarası yolcu taşımaları il ve ilçe trafik komisyonları ile işbirliği yapılmak suretiyle ilgili valiliklerce, belediye sınırları ile mücavir alanı içindeki şehiriçi taşımalar il ve ilçe trafik komisyonları ile işbirliği yapılmak suretiyle, ilgili belediyelerce bu Yönetmeliğin taşımacılar için getirdiği sorumluluk ve yükümlülükler dikkate alınarak düzenlenir."*

denilmek suretiyle, il sınırları içerisinde yapılacak yolcu taşımacılığı ile 100 km'ye kadar olan şehirlerarası yolcu taşımacılığına ilişkin yetkiler Valiliklere verilmiştir. Buna göre valilikler, kendilerine yapılan başvuruları il ve ilçe trafik komisyonları ile işbirliği yapmak suretiyle değerlendirip sonuca bağlayacaklardır.

80 Diğer yandan, il ve ilçe trafik komisyonlarının kuruluşu, görev ve yetkileri, 2918 sayılı Karayolu Trafik Kanunu'nun 12. maddesi ile bu Kanun kapsamında Ulaştırma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı tarafından çıkartılan Karayolu Trafik Yönetmeliği'nde düzenlenmiştir. Karayolu Taşıma Kanunu'nun 12. maddesinde,

"İl sınırları içinde mahalli ihtiyaç ve şartlara göre trafik düzeni ve güvenliğini sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri almak" ve "Karayolu taşımacılığına ait mevzuat hükümleri saklı kalmak üzere, trafik düzeni ve güvenliği yönünden belediye sınırları içinde ticari amaçla çalıştırılacak yolcu ve yük taşıtları ile motorsuz taşıtların çalışma şekil ve şartları, çalıştırılabileceği yerler ile güzergâhlarını tespit etmek ve sayılarını belirlemek"

il ve ilçe trafik komisyonlarının görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

I.3. Değerlendirme

Önaraştırma çerçevesinde, şikayete konu üç taşıyıcı firma/kooperatifin çalıştırdıkları otobüs sayısına ilişkin bilgiler alınmıştır. Ayrıca, bu kooperatiflere bağlı araçların, hatlarındaki sefer aralığının 5-7 dakika olduğu, trafikte sorun oluşturacak şekilde çalışmamaları ve bir düzen altında çalışmalarının mülki otorite tarafından özendirildiği belirtilmiştir.

100 Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden anlaşıldığı kadarıyla, Derince, Atanlar ve İstur Kooperatifleri'ne fiyatlarını ne düzeyde oluşturacakları dikte edilmemekteyse de, atlarına kooperatif kaşelerini bastıkları fiyat listelerini, otobüslerin içerisinde görünebilecek bir yerde bulundurmaktadırlar. Bu listeye göre tam 6 TL, öğrenci 4 TL ücret alınmaktadır.

Başvuru konusu şikayet Adapazarı-İzmit-Derince hattında faaliyet gösteren taşımacılık kooperatiflerinin fiyat birlikteliğine gitmelerine ilişkin olduğundan önaraştırma sürecinde edinilen bilgi ve belgeler 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin (a) bendinde yer alan düzenlemeler çerçevesinde değerlendirilmiştir.

110 Önaraştırma sürecinde elde edilen ve görünür yerlere asılan "29.8.2011 tarihi itibarıyla Fiyat Listesi" başlıklı belge, anılan üç teşebbüsün aralarındaki fiyat rekabetini ortadan kaldırma amaçlı bir anlaşma içerisinde bulduklarının açık delilidir. Dosya mevcutları içinde yer alan İzmit ili Derince ilçesi Zabıta Müdürünün ifadeleri de bu durumu teyit etmiştir. Bu nedenle anlaşma sonucunda rekabetin ne ölçüde etkilendiğinin tespiti gerekmiştir.

120 Şikayete konu Adapazarı-İzmit-Derince hattının uzunluğu yaklaşık 60 km'dir. Bu sebeple anılan güzergahta uygulanan bilet ücretleri 59 Nolu Karayolu İle Şehirlerarası Yolcu Taşımacılığı Alanında Uygulanacak Taban Ücret Tarifesi Hakkında Tebliğ çerçevesinde regüle edilmemektedir. Ancak 59 Nolu Tebliğ'in 101-115 km arası mesafeler için getirdiği 10 TL'lik (katma değer vergisi dahil) taban bilet ücreti kıyaslama açısından mantıklı görünmüştür. Şöyle ki önaraştırma konusu olayda geçerli olan 6 TL'lik ücret 60 km'lik güzergahta uygulanmaktadır. Buna göre sektör genelinde düzenleyici kamu otoritesinin takdir ettiği 100 km için 10 TL'lik asgari bedel 60 km için halen uygulanan 6 TL'ye denk gelmektedir. Bu kıyaslama sonucunda, Adapazarı-İzmit-Derince hattında faaliyet gösteren üç kooperatifin uyguladığı 6 TL'lik bilet ücretinin regülasyona yetkili kamu otoritesinin ölçütlerine göre "makul" olduğu kanaati hasıl olmuştur.

Karayolu ile yolcu taşımacılığı sektörünün yapısal özellikleri önaraştırma konusu olayda da geçerlidir. Buna ilişkin olarak, Rekabet Kurulu'nun 4.11.2010 tarih, 10-69/1466-564 sayılı kararından alınan aşağıdaki ifadeler önem arz etmektedir:

130 *"... Esasen, ilgili pazarda verilen hizmet homojendir. Diğer bir ifadeyle otobüs firmalarının benzer araçlarla, benzer ikramlarla aynı hareket noktasından kalkarak aynı varış noktasına ulaştıkları görülmektedir. Bu durumda yolcuların tercihlerini belirleyen temel unsur bilet bedelleri olmaktadır. Teorik olarak kapasite kısıtı bulunmayan firmanın düşük fiyat vermesi durumunda yolcuların tamamına hizmet vereceği söylenebilir. Bu durumda mevcut diğer firma veya firmalar, aynı fiyat seviyesine inmek veya piyasadan çıkmak arasında seçim yapmak zorunda kalmaktadırlar. Diğer bir ifadeyle, piyasanın oligopolistik yapısı nedeniyle ilgili pazarda çok farklı fiyat seviyelerinin uygulanması mümkün değildir.*

Özetle, tek fiyat uygulamasına ilişkin şikâyetler karayolu ile yolcu taşıma sektörünün genelinde görülmekte olup, hizmet farklılaşmadığı sürece bu tür uygulamalara rastlanabileceği neticesine varılmıştır."

Yukarıda atıf yapılan Kurul kararında da tespit edildiği üzere, karayolu ile yolcu taşımacılığı sektöründe aynı güzergahta faaliyet gösteren teşebbüslerin uyguladıkları bilet ücretlerini uzun dönemlerde birbirlerinden anlamlı ölçüde farklılaştırabilmeleri verilen hizmetin ve talebin nitelikleri sebebiyle güçtür. İnceleme konusu olay özelinde ise aynı mekanda,

140 birbirlerini sürekli takip eden biçimde faaliyet gösteren üç teşebbüsün aynı standart taşıma hizmetinde farklı bedellere ulaşmaları gerçekçi görünmemiştir. Kaldı ki Adapazarı-İzmit-Derince hattında faaliyet gösteren taşımacılık kooperatiflerinin takip ettikleri 6 TL'lik (öğrenci indirimiyle 4 TL) bilet ücreti, miktarı gereği de farklılaşması zor niteliktedir. Açıklanan bu sebeplerle önaraştırma konusu olayda üç taşıma kooperatifinin ilan ettikleri ortak fiyat tarifesindeki bedellere, aralarında bir anlaşma olmaksızın da ulaşacakları kanısına varılmıştır. Buna göre rekabeti sınırlama amaçlı olduğu açık olan Derince, Atanlar ve İstur Kooperatifleri arasındaki anlaşmanın gerek yukarıda izah olunan sebepler gerekse de kısa bir süredir (29.08.2011 tarihinden itibaren) yürürlükte olması nedeniyle ilgili pazardaki rekabete etkilerinin sınırlı olduğu sonucuna varılmıştır.

150 **J. SONUÇ**

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre,

- 1- Adapazarı-İzmit-Derince hattında faaliyet gösteren S.S. 100 No'lu Yeşil Derince Minibüsçüler ve Otobüsçüler Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi, S.S. 67 No'lu Atanlar Minibüs Otobüs Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi ve S.S. 160 No'lu İstur Otobüsçüler ve Minibüsçüler Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifinin aralarındaki anlaşmanın 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesini ihlal edebilecek nitelikte olduğuna,
- 2- Ancak söz konusu anlaşmaya kısa bir süre önce başlanmış olması, ayrıca uygulanan fiyatın 59 Nolu Karayolu İle Şehirlerarası Yolcu Taşımacılığı Alanında Uygulanacak Taban Ücret Tarifesi Hakkında Tebliğ açısından incelendiğinde asgari fiyat sayılabilecek nitelikte olması ve ilgili pazarın kendine özgü nitelikleri dikkate alınarak, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına,
- 3- Bununla birlikte aynı Kanun'un 9. maddesinin 3. fıkrası uyarınca adı geçen teşebbüslere görüş bildirilmesini teminen Başkanlığın görevlendirilmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.